

Histories baviti prvom partijskom čistkom potaknutom strepnjom da će u Jugoslaviji prevladati potpuni utjecaj Sovjetskog Saveza. Sukob 1948. izazvao je strah od svrgavanja postojećeg rukovodstva uz pomoć Sovjetskog saveza i zamjenom jugoslavenskog rukovodstva onim ideološki bližim Staljinu. Stari komunisti, frakcionaši, „oktobarci“, koji su dio svojih političkih karijera proveli u SSSR-u i borili se za ideale revolucije, za Tita su predstavljali uznemirujuću prijetnju. Previšić će usporediti tragične sudbine ljudi poput Mirka Markovića, Labuda Kusovca, Nikole Kovačevića, Vicka Jelaske i drugih isključenih partijaca koji su izolirani u zloglasnoj Petrovoj rupi na Golome otoku i tako onemogućeni u naumu da zbace Tita.

Nakon dinamičnog i sadržajnog prethodnog dana, ispunjenog interesantnim izlaganjima uglednih povjesničara, za posljednji dan konferencije bio je predviđen posjet Golom otoku. Izlagačima s konferencije u zasluženom predahu pridružili su se polaznici izbornog kolegija *Sukob Tito Staljin i Goli otok* s Filozofskog fakulteta u Zagrebu i gosti konferencije. Previšić je uz Jakovinine prevoditeljske sposobnosti predvodio razgledavanje Golog otoka te održao nekoliko kraćih izlaganja o povijesti i ustroju logora na otoku.

Kao što je iz ovog osvrta vidljivo, skup je imao veliku važnost te je primjetno da su organizatori uložili mnogo truda u nastojanju da se prikladno obilježi sedamdeseta obljetnica sukoba. Iznesene su mnoge nove teze i rezultati istraživanja, a otvorena su i nova pitanja za buduća istraživanja. Dojmljivo otvorenje konferencije, predavanja eminentnih stručnjaka i profesionalna organizacija samo su neki od razloga zbog kojih će ova konferencija ostati zapamćena, a tome će pridonijeti i najavljena publikacija ovdje prikazanih izlaganja.

Marta Janković

International Balkan Annual Conference

Crossing the Frontier in the Anatolia-Balkans-Central Europe: A Complex Relationship in History, Arts, Economy, and Law, Zagreb, 26. – 27. rujna 2018.

Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 26. i 27. rujna 2018. godine održana je međunarodna konferencija *Crossing the Frontier in the Anatolia-Balkans-Central Europe: A Complex Relationship in History, Arts, Economy, and Law* u organizaciji Sveučilišta Istanbul (*Istanbul Üniversitesi*) te Odsjeka za povijest i Katedre za turkologiju Odsjeka za hungarologiju, turkologiju i judaistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Riječ je o osmoj u nizu konferencija *International Balkan Annual Conference* (IBAC; <http://ibac.istanbul.edu.tr/>), koje Sveučilište Istanbul jednom godišnje organizira u zemljama regije. Prijašnje su konferencije održane u Sofiji, Beogradu, Prištini, Skoplju, Bukureštu, Tirani i Sarajevu, dok će se sljedeća, prema najavi, organizirati u Moldaviji.

Na zagrebačkoj je konferenciji sudjelovalo šezdesetak sudionika iz osam europskih zemalja (Turska, Rumunjska, Velika Britanija, Poljska, Nizozemska, Rusija, Srbija i

Hrvatska), a njihova izlaganja bila su podijeljena u petnaest sekcija koje su se usporedno održale u trima dvoranama. Naglasak zagrebačke konferencije bio je na povijesnim, kulturnim, ekonomskim i pravnim vezama zemalja Balkana, Srednje Europe i Turske, s posebnim naglaskom na hrvatsko-turske odnose.

Sekcije i izlaganja mogu se podijeliti na nekoliko kronološko-tematskih skupina. Jedna je sekcija, primjerice, bila posvećena prapovijesti i antičkoj povijesti, u sklopu koje su Boris Olujić i Jasmina Osterman govorili o migracijama na balkanskom i maloazijskom poluotoku, dok je Mustafa Sayar svoje izlaganje posvetio rimskim carevima podrijetlom s Balkana. Plodne rasprave vodile su se u sekcijama posvećenim kasnosrednjovjekovnim i ranonovovjekovnim temama. Spomenimo da je Pinar Savaş govorila o percepciji osmanskog Drugog unutar bizantske ekumene, Dimitrios K. Lamprakis o formiranju osmanske vlasti u Makedoniji u 15. stoljeću, Borislav Grgin o mitu i stvarnosti iza uloge hrvatskih i slavonskih velikaša kao predžida kršćanstva, Ivica Prlander o dubrovačko-osmanskim odnosima, a Luka Špoljarić o pričama o krstjanskoj izdaji prilikom osmanskog osvajanja Bosanskog Kraljevstva 1463. godine. Dio je izlaganja bio posvećen ekonomskoj povijesti Osmanskog Carstva. Pitanje osmanskog poduzetništva i poduzetničke etike obradili su Ševki Özgener, Halim Kazan, Ü. Serdar Serdaroğlu i Serdar S. Coşkun te Ebru Doğan i Anıl D. Erenkol. Mehmet Baykal izlagao je o osmanskom odnosu prema sajmovima, a Melike Torun i Sümeyra Uzun o razvoju osmanskih financijskih tržišta.

Zanimljiva su bila i izlaganja posvećena nacionalnim manjinama u 19. i 20. stoljeću. Tako je Vjeran Kursar govorio o hrvatskoj iseljeničkoj zajednici u Istanbulu u „dugom“ 19. stoljeću, a Maciej Mielnik o misiji bosanskih franjevacu u selu poljskih emigranata Polonezköy (Adamköy) u blizini Istanbula u kontekstu politike Hotela Lambert. Hakan Ertuğral govorio je o muslimanskoj manjini u grčkoj zapadnotračkoj provinciji, a Redžep Škrijelj o djelovanju muslimanske političke stranke Džemijet u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca te o njezinu odnosu s bosanskim muslimanima. Bilo je riječi i o diplomatskoj povijesti toga perioda: Adrian-Bogdan Ceobanu bavio se rumunjskom, a Silvana Rachieru osmanskom diplomatskom mrežom na Balkanu uoči Prvog svjetskog rata.

Treba spomenuti i interdisciplinarnu sekciju o hrvatsko-osmanskim odnosima pod predsjedanjem Haşima Koça. Andrea Rimpf upoznala je nazočne s arheološkim istraživanjima o Iloku iz 16. i 17. stoljeća; Zlatko Samaržija održao je zanimljivo izlaganje o Slavoniji u osmanskom razdoblju iz perspektive povijesti umjetnosti; Ruža Radoš je, pak, pružila prikaz bosanskog upravitelja Ali-paše Hekimoğlua (Hećimovića) (1736. – 1740.) na temelju izvora iz Državnog arhiva u Dubrovniku. Haşim Koç govorio je o alci i elementima zajedničke kulture. Pod predsjedanjem Nenada Moačanina održana je sekcija o osmanskoj baštini, u kojoj su sudjelovali Emina Hodžić referatom o nedavno obnovljenom Maškovića hanu i Tatjana Paić-Vukić koja je govorila o pitanju izlaganja islamskih rukopisa u Hrvatskoj. Mehmet Tütüncü predstavio je osmansku baštinu u Benderu u Moldaviji, dok je Tiberiu Vasilescu otvorio pitanje osmanske baštine u Dobrudži u Rumunjskoj. U tom kontekstu spomenimo i izlaganje Castilije Manea-Grgin o osmanskim kulturnim utjecajima na rumunjske knjige recepata („kuharice“) u razdoblju između 17. i 19. stoljeća.

Naposljetku, neke sekcije bile su posvećene i suvremenim problemima. Tako su, primjerice, Antun Bilić i Ali Paşlı govorili o pravnim aspektima stranih ulaganja u Hrvatskoj, odnosno Turskoj, Şeyda Dursun Karaahmetoglu, Ivana Kanceljak i Tülay Aydın Ünver o različitim pitanjima vezanima uz prava potrošača, a Marko Bratković o javnoj ulozi hrvatskog Vrhovnog suda. Sezgi Gedik, Orhan Akova i Suna Muğan Ertuğral imali su zajedničko

izlaganje o ekonomskim posljedicama turističkih aktivnosti između Turske i balkanskih zemalja u posljednjih 15 godina, a Selahattin Karabınar, Elçin Şişmanoğlu i Duygu Anil Keskin o kulturnim utjecajima na računovodstvene standarde u balkanskim zemljama.

Na zaključnoj sjednici profesori Filozofskog fakulteta, doajen hrvatske osmanistike Nenad Moačanin (Odsjek za povijest) i osnivač Katedre za turkologiju Ekrem Čaušević (Odsjek za hungarologiju, turkologiju i judaistiku), primili su posebna priznanja – pohvalnice Sveučilišta Istanbul za znanstvene radove na području turskog jezika i povijesti te doprinose proučavanju tursko-hrvatskih kulturnih i povijesnih odnosa. Priznanja je našim profesorima osobno uručio rektor Sveučilišta Istanbul prof. dr. Mahmut Ak.

Pored same konferencije, koju možemo ocijeniti kao uspješnu i poticajnu, važno je spomenuti i dogovor čelnika Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilišta Istanbul o uspostavi bilateralne suradnje između dvaju najstarijih i najvećih nacionalnih sveučilišta, kao i one između zagrebačkog Filozofskog fakulteta i istanbulskog Fakulteta za književnosti (Edebiyat Fakültesi), kao dviju srodnih institucija. Formaliziranje suradnje bilateralnim ugovorom na sveučilišnoj, odnosno fakultetskoj razini omogućit će pokretanje zajedničkih projekata, organizaciju gostujućih predavanja, razmjenu nastavnika i studenata, istraživačke boravke u arhivima i knjižnicama Istanbula i sl.

Usporedno s konferencijom, u predvorju Knjižnice Filozofskog fakulteta otvorena je i izložba „Osmanski dokumenti u Hrvatskoj“ iz fonda Osmanskog arhiva Predsjedništva Republike Turske u Istanbulu. Bilo je izloženo dvadeset dokumenata središnjih osmanskih vlasti u Istanbulu, koji ilustriraju različite segmente hrvatsko-osmanskih odnosa, poput diplomacije, gospodarstva, trgovine i sl. Izložba je trajala do 10. listopada 2018., a izložbeni su materijali, kao poklon Osmanskog arhiva, pohranjeni u zbirku Knjižnice Filozofskog fakulteta.

Vjeran Kursar i Luka Špoljarić

*Prof. dr. sc. Nenad Moačanin prima posebno priznanje
iz ruku prof. dr. Mahmuta Aka, rektora Sveučilišta Istanbul*

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI

50

BROJ 2

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

 PF press

ZAGREB 2018.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 50, broj 2

Izdavač / Publisher

Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača / For Publisher

Vesna Vlahović Štetić

Glavni urednik / Editor-in-Chief

Hrvoje Gračanin

Izvršni urednik / Executive Editor

Nikola Anušić

Uredništvo / Editorial Board

Bruna Kuntić-Makvić (stara povijest/ancient history), Zrinka Nikolić Jakus (srednji vijek/
medieval history), Hrvoje Petrić (rani novi vijek/early modern history), Željko Holjevac
(moderna povijest/modern history), Tvrtko Jakovina (suvremena povijest/contemporary history),
Silvija Pisk (mikrohistorija i zavičajna povijest/microhistory and local history),
Zrinka Blažević (teorija i metodologija povijesti/theory and methodology of history)

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Council

Denis Alimov (Sankt Peterburg), Živko Andrijašević (Nikšić), Csaba Békés (Budapest), Rajko
Bratož (Ljubljana), Snježana Buzov (Columbus, Ohio), Svetlozar Eldarov (Sofija), Toni Filiposki
(Skopje), Aleksandar Fotić (Beograd), Vladan Gavrilović (Novi Sad), Alojz Ivanišević (Wien),
Egidio Ivetić (Padova), Husnija Kamberović (Sarajevo), Karl Kaser (Graz),
Irina Ognyanova (Sofija), Géza Pálffy (Budapest), Ioan-Aurel Pop (Cluj),
Nade Proeva (Skopje), Alexios Savvides (Kalamata), Vlada Stanković (Beograd),
Ludwig Steindorff (Kiel), Peter Štih (Ljubljana)

Izvršni urednik za tuzemnu i inozemnu razmjenu /

Executive Editor for Publications Exchange

Martin Previšić

Tajnik uredništva / Editorial Board Assistant

Dejan Zadro

Adresa uredništva/Editorial Board address

Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120 150, 6120 158, faks ++385 (0)1 6156 879

Časopis izlazi jedanput godišnje / The Journal is published once a year

Časopis je u digitalnom obliku dostupan na / The Journal in digital form is accessible at
Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske „Hrčak“
<http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>

Financijska potpora za tisak časopisa / The Journal is published with the support by
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Časopis je indeksiran u sljedećim bazama / The Journal is indexed in the following databases:
Directory of Open Access Journals, EBSCO, SCOPUS, ERIH PLUS, Emerging Sources Citation
Index - Web of Science

Naslovna stranica / Title page by
Iva Mandić

Grafičko oblikovanje i računalni slog / Graphic design and layout
Marko Maraković

Lektura / Language editors
Samanta Paronić (hrvatski / Croatian)
Dražen Nemet (engleski / English)

Tisak / Printed by
Tiskara Zelina, Sv. Ivan Zelina

Naklada / Issued
200 primjeraka / 200 copies

*Časopis je u digitalnom obliku dostupan na Portalu znanstvenih časopisa
Republike Hrvatske „Hrčak“ <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*

*The Journal is accessible in digital form at the Hrcak - Portal of scientific
journals of Croatia <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*